

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolom een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolom, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

- 1 **maximumscore 2**
 - a. (τῆς) θεωρίας (ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἴνεκεν) (regel 1) 1
 - b. (maar in werkelijkheid ook) om niet gedwongen te kunnen worden iets aan zijn wetten te veranderen 1
- 2 **maximumscore 2**
 - Solon was beroemd vanwege zijn wijsheid 1
 - Solon had veel gereisd / veel van de wereld gezien 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 3 **maximumscore 2**
 - a. Volgens Plutarchus kwam Solon op verzoek van Croesus naar Sardes / Bij Herodotus staat niets over een verzoek van Croesus aan Solon om naar Sardes te komen 1
 - b. Bij Plutarchus wordt de uitdossing van Croesus beschreven / Bij Herodotus staat niets over de uitdossing van Croesus 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.
- 4 **B**
- 5 **maximumscore 1**

(Σόλων δὲ) οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος (λέγει) / οὐδὲν ὑποθωπεύσας (λέγει) / τῷ ἐόντι χρησάμενος (λέγει) (regel 11)

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

- a. Solon vertelt in het verhaal over Tellus dat het grootste geluk voor de mens een goed leven is dat gevolgd wordt door een goede dood (In de kop van de geciteerde passage wordt alleen gesteld dat een goede dood het grootste geluk voor de mens is) 1
 - b. Bij Herodotus betreft het een veldslag van de Atheners tegen andere Grieken 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

7 maximumscore 1

(Ὁ μὲν ἐλπίζων) εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος (ταῦτα ἐπειρώτα) (regel 10)

8 maximumscore 2

- Cleobis en Biton trokken de kar uit respect voor hun moeder: zij moest op tijd aanwezig zijn op het feest voor Hera 1
 - Cleobis en Biton trokken de kar uit respect voor de godin Hera: het feest van de godin moest op tijd beginnen / doorgaan 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Wanneer als antwoord is gegeven 'respect voor hun moeder en respect voor Hera', 1 scorepunt toekennen.

9 maximumscore 2

- a. (τοῦ) βίου εὖ ἤκοντι, (ὡς τὰ παρ' ἡμῖν) (regel 15-16) 1
- b. (Τούτοισι γὰρ εὐδοσι γένος Ἀργείοισι) βίος (τε) ἀρκέων (ὑπὴν) (regel 22-23) 1

10 maximumscore 2

- a. Het hele verhaal speelt zich af in het heiligdom van Hera / De moeder van Cleobis en Biton vraagt aan Hera haar zonen het beste te geven wat een mens kan overkomen. (Haar zonen gaan vervolgens slapen in het heiligdom en worden niet meer wakker) 1
 - b. Met ὁ θεὸς wordt in het algemeen / bij Herodotus de godheid of het lot bedoeld / De godheid / Het lot heeft getoond dat het beter voor de mens is te sterven dan te leven 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'Uit het lidwoord blijkt dat θεὸς mannelijk is'.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

- a. De lofprijzingen van de inwoners van Argos 1
 - b. Het op de vlucht jagen van de vijanden (door Tellus) 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'Tellus kwam de Atheners te hulp'.

12 maximumscore 1

Het begraven op staatskosten.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'Het begraven op de plaats waar hij gestorven was'.

Tekst 2

13 maximumscore 1

Eretria had meegedaan aan de Ionische opstand / was Milete te hulp gekomen bij de opstand tegen de Perzen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 maximumscore 1

De Atheners/veldheren zijn nog in de stad, terwijl in de regels 7-8 wordt verteld dat ze al naar Marathon optrekken.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

15 maximumscore 1

(καὶ) τοῦτο μελετῶντα (regel 11-12)

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'μελετῶντα'.

16 maximumscore 2

- Ze richten een heiligdom op voor Pan
 - Ze eren Pan met (jaarlijkse) offers
 - Ze eren Pan met een (jaarlijkse) fakkeloptocht
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

indien drie antwoorden juist zijn 2
indien twee antwoorden juist zijn 1
indien één of geen antwoord juist is 0

Vraag	Antwoord	Scores
17	maximumscore 1 Ze bouwen pas een heiligdom / stellen pas feesten in voor Pan nadat de oorlog voor hen goed is afgelopen. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
18	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • ἰδρύσαντο (is een aoristus en) duidt een eenmalige handeling uit het verleden aan: de Atheners richtten een heiligdom voor Pan op • ἰλάσκονται (is een praesens en) duidt een (in Herodotus' tijd) bestaande situatie / een terugkerende gebeurtenis/handeling aan: de Atheners vereerden Pan jaarlijks met offers en een fakkeloptocht Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Wanneer alleen als antwoord is gegeven 'ἰδρύσαντο duidt een eenmalige handeling uit het verleden aan, ἰλάσκονται duidt een (in Herodotus' tijd) bestaande situatie aan', 1 scorepunt toekennen.</i>	
19	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • a. δουλοσύνη (regel 23) • b. De mededeling dat Hippias de slaven uit Eretria afzet op een eiland (regel 35) Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
20	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • a. De Spartanen komen de Atheners niet (meteen) te hulp • b. Pan belooft de Atheners wél te helpen Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
21	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • a. Hippias trekt de conclusie dat hij <ul style="list-style-type: none"> - zal terugkeren naar Athene - de macht weer zal krijgen in Athene - (oud) zal sterven in Athene / oud zal worden in Athene • b. Zijn tand slaapt wél in moeder aarde / zijn eigen land Attica Of woorden van overeenkomstige strekking.	2 1
	indien bij a. drie antwoorden juist zijn	2
	indien bij a. twee antwoorden juist zijn	1
	indien bij a. één of geen antwoord juist is	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Het woord *κατηγγέτο* (regel 30) wordt (na een kleine digressie) weer opgepakt door *κατηγεόμενος* (regel 34).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

- 1 scorepunt toekennen voor de uitleg en 1 scorepunt voor de juiste citaten.
- Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven ‘Het woord *Συνεβάλετο* (regel 32) wordt (na een kleine digressie) weer opgepakt door *συνεβάλετο* (regel 34)’.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Een praesens historicum mag met een onvoltooid tegenwoordige tijd of een onvoltooid verleden tijd worden vertaald.

Kolon 23

23 maximumscore 2

Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος
(Maar) toen er niet veel tijd was verlopen

Niet fout rekenen: Na korte tijd / Er verliep niet veel tijd (en)

Kolon 24

24 maximumscore 1

αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν,
begonnen de Minyers zich meteen brutaal te gedragen,

Niet fout rekenen: gedroegen de Minyers zich meteen brutaal

Kolon 25

25 maximumscore 1

τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες
omdat zij deel wilden hebben aan het koningschap

Niet fout rekenen: zij wilden deel hebben aan het koningschap

Niet fout rekenen: ἡ βασιλείη koninkrijk
μεταίτεοντες hoewel zij deel wilden hebben

0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 26		
26	maximumscore 2 καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὄσια. en andere goddeloze/onfatsoenlijke dingen deden.	
	Niet fout rekenen: en zij deden andere onfatsoenlijke dingen ὄσια niet vertaald als lijdend voorwerp bij ποιέοντες ὄσια niet verbonden met ἄλλα	0 0
Kolon 27		
27	maximumscore 2 Τοῖσι ὧν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι, De Spartanen besloten (nu/dus) hen te doden / Het scheen de Spartanen (nu/dus) goed toe hen te doden,	
	ἔδοξε hij meende αὐτοὺς ἀποκτεῖναι dat zij moesten sterven	0 1
Kolon 28		
28	maximumscore 1 συλλαβόντες δέ σφεας en nadat ze hen hadden (vast)gegrepen / gearresteerd	
	Niet fout rekenen: nadat ze hen hadden verzameld Niet fout rekenen: ze grepen hen (en)	
Kolon 29		
29	maximumscore 1 κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. goiden ze hen (neer) in de gevangenis.	
	καταβάλλω doden	0
	<i>De woorden Κτείνουσι t/m οὐδένα zijn voorvertaald.</i>	
Kolon 30		
30	maximumscore 2 Ἐπεὶ ὧν ἔμελλον σφεας καταχρήσεσθαι, Toen ze (nu/dus) op het punt stonden / van plan waren hen te doden / hen wilden doden,	
	Niet fout rekenen: Ἐπεὶ omdat	
	Ἐπεὶ vervolgens	1
	ἔμελλον niet vertaald als 3e persoon meervoud	0
	μέλλω elke andere betekenis dan 'op het punt staan / van plan zijn /	
	willen' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 31

31 **maximumscore 2**

παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων,
smeekten de vrouwen van de Minyers,

smeekten de vrouwen de Minyers

0

Kolon 32

32 **maximumscore 2**

ἐοῦσαι ἀσταί τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτητέων θυγατέρες,
die / omdat/terwijl zij echte Spartaansen waren en dochters van de
voornaamste/eerste Spartanen,

Kolon 33

33 **maximumscore 1**

ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτήν
om de gevangenis binnen te (mogen) gaan / dat zij de gevangenis binnen
mochten gaan

ἐσελθεῖν niet vertaald als afhankelijk van παραιτήσαντο (kolon 31)

0

Kolon 34

34 **maximumscore 2**

καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί.
en om ieder met haar eigen man een gesprek/onderhoud te (mogen)
hebben / te spreken / en dat ieder met haar eigen man een gesprek mocht
hebben.

ἐς λόγους ἐλθεῖν elke andere betekenis dan 'een gesprek/onderhoud
hebben / spreken met' of een synoniem daarvan

0

ἐλθεῖν niet vertaald als afhankelijk van παραιτήσαντο (kolon 31)

0

Wanneer ook in kolon 33 ἐσελθεῖν niet vertaald is als afhankelijk van
παραιτήσαντο (kolon 31) hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van
2 scorepunten.

Kolon 35

35 **maximumscore 1**

Οἱ δέ σφεας παρήκαν,
(En) zij lieten hen naar binnen gaan,

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 36		
36	maximumscore 2 οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἕσσεσθαι. omdat ze meenden dat er (helemaal) geen list/bedrog vanuit hen zou komen/zijn / omdat ze ervan uitgingen dat ze geen bedrog zouden plegen.	
	οὐδένα niet verbonden met δόλον	0
	δοκέω elke andere betekenis dan 'menen / ervan uitgaan' of een synoniem daarvan	0
Kolon 37		
37	maximumscore 2 Αἱ δὲ ἐπέιτε ἐσηλθον, (En) nadat zij waren binnengegaan/binnengekomen,	
	ἐπέιτε vervolgens	1
	ἐσηλθον niet vertaald als 3e persoon meervoud	0
Kolon 38		
38	maximumscore 1 ποιέουσι τοιάδε· deden ze het volgende:	
	Niet fout rekenen: ποιέουσι hebben ze gedaan	
Kolon 39		
39	maximumscore 2 πᾶσαν (kolon 40) ἐσθήτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι nadat zij alle / al hun kleding/kleren aan de/hun mannen hadden overhandigd/gegeven	
	πᾶσαν niet verbonden met ἐσθήτα	0
Kolon 40		
40	maximumscore 1 τὴν εἶχον die ze (aan)hadden	
	τὴν niet vertaald als betrekkelijk voornaamwoord verwijzend naar πᾶσαν	
	ἐσθήτα	0
	εἶχον niet vertaald als 3e persoon meervoud	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 41

41 **maximumscore 2**

αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον.

namen/pakten/kregen ze zelf die / de kleding van hun/de mannen.

Niet fout rekenen: trokken ze zelf de kleding van hun mannen aan

ἔλαβον niet vertaald als 3e persoon meervoud

0

λαμβάνω elke andere betekenis dan 'nemen/pakken/aantrekken/krijgen' of een synoniem daarvan

0

Kolon 42

42 **maximumscore 2**

Οἱ δὲ Μινύαι ἐνδύοντες τὴν γυναικίην ἐσθήτα

(En) nadat de Minyers de vrouwenkleding / de kleding van de vrouwen

hadden aangetrokken

Niet fout rekenen: De Minyers trokken de vrouwenkleding aan (en)

Kolon 43

43 **maximumscore 1**

ἄτε γυναῖκες ἐξήισαν ἔξω,

gingen ze (weg) naar buiten als vrouwen,

Kolon 44

44 **maximumscore 2**

ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ

(en) nadat ze op een dergelijke manier / op die manier / zo waren

ontvlucht/ontsnapt

Niet fout rekenen: op een dergelijke manier ontvluchtten zij (en)

Niet fout rekenen: ἐκφεύγω vluchten

Kolon 45

45 **maximumscore 2**

ἴζοντο αὐτίς ἐς τὸ Τηύγετον.

vestigden zij zich opnieuw in de Taygetus.

Niet fout rekenen: ἴζομαι gaan zitten

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Herodotus, Historiën I 30-32.2
tekst 2	Herodotus, Historiën VI 102-103.1 t/m δέκα (Vertaling: O. Damsté) + VI 105-107
tekst 3	Herodotus, Historiën IV 146
vraag 1	Vertaling: O. Damsté
vraag 5	Uit: Diodorus Siculus, Historiae